

■ УДК 792.78.071.2.027:33.027

В. О. Бугайова, кандидат мистецтвознавства, старший викладач, Харківська державна академія культури, м. Харків

КУЛЬТУРНИЙ ПРОЕКТ РЕЖИСЕРА ЕСТРАДИ І МАСОВИХ СВЯТ

Розглядається проблема браку робочих місць для сучасних випускників кафедри режисури, пропонуються реальні практичні поради щодо її усунення і вирішення. Аналізується питання фінансування діяльності режисера, описуються канали отримання коштів, форми їх надання та основні джерела формування. Досліджено практику фандрейзинга — діяльності, спрямованої на залучення до некомерційного сектора додаткових фінансових ресурсів, описана технологія використання.

Ключові слова: культурний проект, режисер, професія, творчість, економіка, правознавство, захід, планування, естрадні та масові свята.

В. А. Бугаева, кандидат искусствоведения, старший преподаватель, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

КУЛЬТУРНИЙ ПРОЕКТ РЕЖИСЕРА ЕСТРАДИ І МАСОВИХ ПРАЗДНИКІВ

Рассматривается проблема нехватки рабочих мест для современных выпускников кафедры режиссуры, предлагаются реальные практические советы по ее устранению и решению. Анализируется финансирование деятельности режиссера, описываются каналы получения денежных средств, формы их предоставления и основные источники формирования. Исследована практика фандрейзинга — деятельности, направленной на привлечение к некоммерческому сектору дополнительных финансовых ресурсов, описана технология использования.

Ключевые слова: культурный проект, режиссер, профессия, творчество, экономика, правоведение, мероприятие, планирование, эстрадные и массовые праздники.

V. O. Buhaiova, Candidate of Art Criticism, senior lecturer, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

CULTURAL PROJECT OF A VARIETY SHOW AND MASS FESTIVALS STAGE DIRECTOR

The paper touches upon the issue of a lack of job opportunities for modern graduates of the Department of Stage Direction and offers real practical advice on solving this problem. The author analyzes the financing of a stage director's activities, describes the channels for obtaining the funds and the forms of their main sources of formation. The paper studies

fundraising, or fund raising (also known as "development"), the process of gathering voluntary contributions of money or other resources, by requesting donations from individuals, businesses, charitable foundations, or governmental agencies to the «not-for-profit» sector, and describes its processing method.

Key words: cultural project, stage director, occupation, creation, economics, law, event, planning, variety show and mass festivals.

Постановка проблеми. Події, що відбулися останнім часом в Україні, змінили суспільне і культурне життя, змусивши багато чого переглянути і переосмислити. Звичайно, це позначилося і на нашому духовному житті — ідеології та мистецтві. Зі зміною суспільного і політичного життя в країні значно змінився і жанр масових видовищ, який набув нових ознак.

Естрадне мистецтво, як один з наймасовіших видів, відіграє важливу роль у формуванні духовного обличчя людини. Розмах діяльності сучасної естради є значним: сотні тисяч концертів, вистав, масових свят. Підготовка і виховання нового покоління майбутніх творців масових театралізованих вистав, базується безпосередньо на своєрідності цього виду видовищного мистецтва.

Останні дослідження та публікації. І. Г. Шароєв зазначав: «Ми живемо в складному світі, де все постійно змінюється. Ми беремо участь у процесі його змін, щодня ми змінюємося самі, так само як і світ, що оточує нас. Необхідні умови професії режисера естради та масових свят — бути сприйнятливими до велінь часу» [4, с. 8].

Давно минули ті часи, коли, виходячи з університету, студентові відразу надавали робоче місце, і він сміливо міг здійснювати всі свої творчі задуми. Нині за своє «місце під сонцем» потрібно боротися. Саме тому студент, котрий набув професію режисера, має чітко розуміти, що він сам повинен створити свій культурний проект.

Культурний проект — це об'єднання всіх напрямів гуманітарних знань, засобів вираження в режисурі, юридичних і фінансових аспектів, головною метою яких є розробка, обговорення та втілення проекту у сфері режисури і масових свят. «Проекти — це зростаючий шар клітин Культури», — визначив у своїй статті «Культурний проект: від задуму до реалізації» В. Ю. Дукельський.

Мета статті. До 2015 випускники уклали тристоронні угоди про надання їм робочого місця в культурних державних установах. Але з 2016 р. — студенти кафедри режисури естради та масових свят по закінченні навчання такої можливості не мають. Нині, випускаючись, студент повинен розуміти, що його кар'єрне зростання залежить

тільки від нього самого. Він має бути професійно обізнаним не тільки у творчому аспекті питання організації свят, а й розуміти тонкощі його юридичної і фінансової складової. Створення культурного проекту міського масштабу допоможе йому заявити про себе. Проблема браку робочих майданчиків і створення самостійних культурних проєктів сьогодні є нагальною, тому, щоб бути успішним, режисерові потрібно не тільки спланувати захід, але й уміти вирішувати організаційні моменти. Наукових досліджень з означеної теми нині не має, тому актуальність статті є беззаперечною. Мета — допомогти молодим фахівцям реалізуватися в професії, знайти натхнення, розробити свій культурний проєкт.

Як варіант вирішення проблеми, пропонується долучити до відповідних навчальних закладів курси з правознавства й економіки, що допоможе молодим фахівцям зрозуміти специфіку майбутньої роботи і вийти з університету професійними режисерами.

Масове дійство є актом громадського значення, а весь арсенал виразних засобів, усі конструктивні чинники різних видів мистецтв — об'єднані єдиною драматичною діалектикою дії. На ці компоненти режисер має зважати й організувати для досягнення своєї мети.

Вклад основного матеріалу дослідження. Діяльність режисера спрямована на створення культурного блага, культурного продукту, а будь-яка діяльність передбачає вкладання коштів, тобто — фінансування.

Культура — основа розвитку економічної галузі, яка випускає культурні продукти. Відповідно, режисер естради — один з основних творців культурного продукту.

Фінансування діяльності режисера — надання і розподіл коштів на соціально-культурні цілі.

Діяльність режисера з організації свята може відбуватися у двох сферах: державних і муніципальних установах або приватних організаціях. Це слід враховувати під час розгляду джерел фінансування.

Підтримка культури і мистецтва з державного бюджету здійснюється: у формі прямого фінансування, за допомогою цільових і загальних трансфертів субнаціональним бюджетам, а також на основі спільної участі у фінансуванні сфери культури органів влади різного рівня й за допомогою незалежних посередницьких структур.

В умовах відсутності або елементарного зниження державного фінансування організація культури може здійснюватися двома методами: пошуком коштів в інших джерел фінансування або самостійним заробітком.

Канали фінансування:

- пряме бюджетне фінансування;
- непряме бюджетне фінансування;
- позабюджетні кошти.

До основних джерел формування доходів приватних некомерційних організацій належать:

- регулярні й одноразові надходження від засновників (учасників, членів);
- добровільні майнові внески та пожертви;
- кошти від реалізації товарів, робіт, послуг і майнових прав;
- дивіденди (доходи, відсотки), одержані за акціями, облигаціями, іншими цінними паперами і вкладками;
- прибутки, одержувані від власності організацій;
- цільові надходження з бюджетів різних рівнів;
- інші не заборонені законом надходження.

Джерела фінансування культурних проектів не відрізняються від аналогічних джерел фінансування організації культури.

Однією з форм фінансування як приватних, так і державних організацій культури є кредитування, тобто фінансові взаємовідносини, у яких одна сторона — кредитор, надає в тимчасове користування позику в грошовій або натуральній формі, а друга сторона — позичальник, користується наданою позикою на умовах зворотності та цінності.

За формою надання можна виокремити:

- банківський кредит — видача грошових коштів під певний відсоток на встановлений термін;
- матеріальний кредит (лізинг) — надання в оренду основних виробничих фондів з правом подальшого викупу;
- кредит поставальника — передача товарів (робіт, послуг, майнових прав) до фактичного надсилання грошових коштів і (або) інших форм їх оплати на основі укладених договорів;
- «нецивілізований кредит» — несвоєчасна оплата організаціями культури комунальних та інших послуг, товарів, робіт і майнових прав.

На сучасному етапі життя суспільства так само поширеною є практика фандрейзинга — діяльності, спрямованої на залучення до некомерційного сектора додаткових фінансових ресурсів.

Існують широкі і вузькі трактування меж фандрейзинга. Згідно з вузьким трактуванням, фандрейзинг — залучення фінансових коштів з позабюджетних джерел. Ширше трактування фандрейзинга розглядає його як залучення ресурсів понад фінансових зобов'язань

засновника, доходів організацій від основної та додаткової статутної діяльності. Прибічники розширеного підходу розуміють під фандрейзингом залучення коштів з усіх можливих каналів і джерел фінансування.

Використання технологій фандрейзинга сприяє формуванню фінансових механізмів соціального партнерства під час реалізації культурних проєктів.

Широко використовується і такий вид фінансових відносин, як спонсорство. Це, зазвичай, діяльність юридичних осіб, основана (за відсутності посередника) на угоді між організаторами події або діяльності, з одного боку, і комерційною компанією — з іншого. Спонсорська підтримка відрізняється від інших видів матеріальної допомоги саме тим, що обов'язково передбачає взаємну послугу.

Благодійність або меценатство, на відміну від спонсорства, є формою неоплачуваної підтримки, актом вільної волі і проявом філантропії. Вона «не передбачає фінансових й інших зобов'язань та може являти собою як просте перерахування коштів, дарування, так і надання послуг та навіть особисту участь у програмі або проєкті» [1].

Спонсорство та благодійність — напрями підтримки культури, що мають різні історичні корені, соціально-економічну природу, соціально-культурні результати.

Відмінність благодійності від спонсорства — напрям на соціальні цілі і безкорисливість. Спонсорство — просування бренда (торговельної марки) виробника певних товарів і послуг. Благодійність — створення іміджу юридичної або фізичної особи як представника соціально відповідального бізнесу.

Після того, як знайдено джерело фінансування, необхідно скласти бюджет проєкту — план витрат, необхідних для виконання проєкту. Бюджет проєкту передбачає витрати на закупівлю матеріалів, виплату заробітної плати (зокрема, відрахування в соціальні фонди), послуги сторонніх організацій, амортизацію будівель, техніки, обладнання та нематеріальних активів.

Зазвичай, бюджет формується з урахуванням етапів проєкту — робіт, виконання яких контролюється індивідуально. Основними параметрами, що впливають на бюджет проєкту, є: тривалість робіт, кількість учасників і використовуваної техніки, а також специфічні вимоги до результату.

Контроль виконання бюджету проєкту є однією з основних функцій керівника проєкту. Виконання бюджету контролюється під час проєкту: порівняно з % виконання робіт і витратами, запланованими

на етап (у разі завершення етапу). Загальний бюджет свята становлять залучені ресурси, запитувані (бюджетні кошти) і власні ресурси.

Висновки.

Таким чином, режисер, будучи організатором масового заходу, крім творчого аспекту, має врахувати певні адміністративні, юридичні й економічні питання.

Розробка і реалізація культурного проекту мають кілька етапів:

- визначення ідеї;
- формування конкретних пропозицій, виклад на папері;
- презентація проекту;
- підготовка до реалізації;
- юридичний та фінансовий супровід — повний комплект документів;
- творча частина (написання сценарію, підбір акторів, пошук режисерів, художників, хореографів і тощо);
- утілення культурного проекту;
- акт виконаних робіт.

В. І. Немирович-Данченко зазначив: «Професійна основа режисури — одна, оскільки їх об'єднує природа режисерської творчості» [2]. Він визначив такі напрями режисерської творчості: режисер-глухмух; режисер-дзеркало; режисер-організатор.

Отже, нині перед режисером-організатором постає складне завдання — уміти знайти і реалізувати свій культурний проект, адже в сучасному світі режисер являє собою багатозначну систему, де акумулюються й активно взаємодіють різні напрями.

Список використаних джерел

1. Виеру О. Как привлечь деньги на развитие культурного проекта? [Электронный ресурс] / Ольга Виеру. — Режим доступа: http://forbes.net.ua/explain/startup_and_business/1377288-kak-privlech-dengi-na-razvitiye-kulturnogo-proekta. — Загл. с экрана.
2. Немирович-Данченко Вл. Театральное наследие. Статьи, речи, беседы, письма / Вл. Немирович-Данченко. — М., 1963.
3. Режиссерская школа Сулимова : сб. статей и материалов / автор-сост. С. Д. Черкасский. — СПб. : СПбГАТИ, 2013. — 556 с.
4. Шароев И. Г. Режиссура эстрады и массовых представлений : учеб. для студ. театр. высших учебных заведений / И. Г. Шароев. — Изд. 2-е, испр. — М. : РАТИ-ГИТИС, 2009. — 336 с.
5. Як писати про культуру? : зб. есеїв і лекцій / Д. Бадьйор, М. Савка, А. Бондар [та ін.]. — Київ : ВД «АДЕФ — Україна», 2015. — 236 с.

References

1. Vieru O. Kak privlech dengi na razvitiye kulturnogo proyekta? [Elektronnyy resurs] / Olga Vieru. — Rezhim dostupa: <http://forbes.net.ua/explain/>

- startup_and_business/1377288-kak-privlech-dengi-na-razvitie-kulturnogo-proekta. — Zagl. s ekrana.
2. Nemirovich-Danchenko V. I. *Teatralnoye naslediyе. Stati. rechi. besedy. pisma / V. I. Nemirovich-Danchenko.* — M., 1963.
  3. *Rezhisserskaya shkola Sulimova : sb. statey i materialov / avtor-sost. S. D. Cherkasskiy.* — SPb. : SPbGATI. 2013. — 556 s.
  4. Sharoyev I. G. *Rezhissura estrady i massovykh predstavleniy : ucheb. dlya stud. teatr. vysshikh uchebnykh zavedeniy / I. G. Sharoyev.* — Izd. 2-e. ispr. — M. : RATI-GITIS. 2009. — 336 s.
  5. *Yak pysaty pro kulturu? : zb. eseiv i leksii / D. Badior, M. Savka, A. Bondar [ta in.].* — Kyiv : VD «ADEF — Ukraina», 2015. — 236 s.

■ UDC 792.78.071.2.027:33.027

Buhaiova V. O., Candidate of Art Criticism, senior lecturer, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv
director.happycity@gmail.com

CULTURAL PROJECT OF A VARIETY SHOW AND MASS FESTIVALS STAGE DIRECTOR

The aim of the article is to motivate young professionals to fulfill themselves in the profession, to find inspiration and develop their cultural project.

Research Methodology. The study is based on civilization, comparative and epistemological research methods.

Results. It is found out that the cultural project is an integration of all areas of humanities knowledge, means of expression in stage direction, legal and financial aspects. Their primary objectives are to develop, discuss and implement the project in directing and mass festivals. It is offered to include the courses in law and economics to the respective educational establishments to help young professionals to understand the specifics of the future work and graduate from the University with a professional degree of stage directors. It is claimed that the director, being the organizer of a mass event, in addition to the creative aspect, has to take into account certain administrative, legal and economic issues. The author analyzes the financing of a stage director's activities, describes the channels for obtaining the funds and the forms of their main sources of formation. A mass event is an act of public importance; and a wide range of expressive power of a particular repertoire of resources, all the design and arrangement factors of different arts are joined by an integrated dramatic dialectic action. These components must be taken into account by a stage director and arranged for the goal-oriented efforts.

Novelty. The shortage of working platforms and the creation of independent cultural projects are urgent nowadays. To become a successful

stage director, one must not only plan an event, but also be able to solve organizational matters. The main aspects of the creation of a cultural project, i.e. a city festival, have been specified.

The practical significance. The paper touches upon the issue of a lack of job opportunities for modern graduates of the Department of Stage Direction and offers real practical advice on solving this problem. The evidence from this study suggests a variety of fulfillment ways for the theatre students to search out their cultural project.

Key words: cultural project, stage director, occupation, creation, economics, law, event, planning, variety show and mass festivals.

Надійшла до редколегії 08.02.2016 р.